

# Cica-homok, az állatorvosi ló - állásfoglalás a bányarekultivációk engedélyezési gyakorlatáról

A közösségi médiában nagy figyelmet kapott az „Oroszlány VI. barnakőszén” bányatelek – közismert nevén Cica-homok – rekultivációja, ami lényegében egy bányagödörben kialakult tó feltöltését és a bányatelek tájrendezését jelenti. Az évek óta húzódó ellentmondásos ügyben nehéz minden részletet átlátni, azonban a Cica-homok rekultivációja rávilágít olyan rendszerszintű jogértelmezési problémákra, illetve a versengő közérdekek közötti mérlegelés hiányosságaira, amelyek mellett nem szabad szó nélkül elmenni.

Alulírott környezet- és természetvédelmi civil szervezetek felhívjuk a figyelmet az alábbi szempontokra, amelyeket álláspontunk szerint érvényesíteni kellene a környezet- és természetvédelmi hatósági engedélyezési gyakorlatban.

1. A felhagyott bányatelkek (veszélyes)hulladék-lerakóként való felhasználása egyre inkább terjedő gyakorlat, a környezet- és természetvédelmi engedélyezés során a jogértelmezés pedig nem egységes. **Amennyiben vélelmezhető, hogy a rekultiváció során emberi egészségre, vagy a biológiai sokféleségre, illetve környezeti elemekre veszélyes a rekultivációs célú hulladékelhelyezés, akkor a hatósági eljárás során különös körültekintéssel szükséges eljárni.** A Cica-homok bányatelek tájrendezése jól mutatja a gyakorlat visszasságait: itt a rekultiváció során 45 000 tonna – részben veszélyes hulladék eredetű – töltőanyagot helyeznek el, melynek szennyezőanyag tartalma több anyag esetén nagyságrendekkel meghaladhatja a talajra hatályos magyar szennyezettségi határértéket. A feltöltéssel felszámoltak továbbá egy felszín alatti vízzel közvetlen kapcsolatban álló vizes élőhelyet és védett, illetve fokozottan védett fajok élőhelyét szüntették meg. Álláspontunk szerint itt a „tájsebgógyításnak” és „ökológiai helyreállításnak” nevezett rekultivációs tevékenység által okozott környezeti károk messze meghaladják annak hasznait.

2. **A bányatelkek rekultivációjának csak akkor szabad megtörténnie, ha az eredmény az eredeti (rekultiváció előtti) állapotnál jobb vagy azzal egyenértékű környezeti állapotot eredményez, kivéve az életveszélyes helyzetek megszüntetéséhez szükséges beavatkozásokat (pl. bányafalak biztonságossá tétele, rézsűsítés).** Ezt alapelveként lenne szükséges rögzíteni minden bányatelek tájrendezésének engedélyezésekor, mivel itt több, közérdeket szolgáló jogszabályi előírás között kellene mérlegelnie eltérő kompetenciájú hatóságoknak. A környezeti állapot pozitív vagy negatív irányú változását a környezet- és természetvédelmi jogszabályok alapján kell meghatározni az alapállapothoz viszonyítva. A Cica-homok esete rámutat arra, hogy a rekultiváció miatti környezeti állapotromlást a beruházó cég és a hatóságok bizonyos keretek között elfogadhatónak tartják. Ez hibás gyakorlat, mivel ellentétes a rekultiváció fő céljával: a bányatelek tájrendezésével és a bányászat előtti állapotot idéző, környezetbe illeszkedő helyreállítással. A Cica-homok esete jól mutatja, hogy a hatóságok nem veszik kellő súllyal figyelembe például a spontán regenerációs folyamatokat és a védett természeti értékek, értékes élőhelyek jelenlétét, a vizes élőhelyek tájban betöltött szerepét – ezek a szempontok rendre háttérbe szorulnak a feltöltéssel, vagyis hulladékelhelyezéssel szemben. Ez különösen védett természeti területen, illetve Natura 2000 területen aggályos, mivel az ilyen területek elsődleges célja a természeti környezetünk védelme és a biológiai sokféleség megőrzése. Utóbbiak az Alaptörvényben foglalt egészséges környezethez való jog érvényesülését és természeti erőforrásaink megőrzésének kötelezettségét biztosítják, így csak más alapjogok érvényesülése érdekében lehetne – bizonyítottan szükséges és

arányos mértékben – háttérbe szorítani a környezet- és természetvédelmi szempontokat.

**3. A rekultivációk engedélyezésében részt vevő hatóságoknak fontos lenne szem előtt tartaniuk, hogy egy felhagyott bányatelek is lehet természetvédelmi szempontból értékes, védendő élőhely.** Ennek több oka is van: egyrészt az emberi területhasználat és idegenhonos inváziós fajok jelenléte miatt egyre kevesebb olyan természetes folyamat történik a környezetünkben, ami lehetőséget ad a csupasz kőzetfelszíneken megjelenő, természetvédelmi szempontból értékes őshonos pionír fajok megtelepedésére és az élőhelyek bolygatástól mentes szukcessziójára, ami lehetőséget ad arra, hogy hosszabb távon is fajgazdag társulás alakuljon ki a területen. Ezek a természetvédelmi szempontból igen fontos átmeneti élőhelyeket biztosító folyamatok gyakran már csak anyagnyerőhelyeken, felhagyott bányatelkeken figyelhetők meg. Másrészt a bányatavak is lehetnek értékes vizes élőhelyek, amelyeknek rekultivációját különösen körültekintő módon kellene tervezni, illetve feltöltésüket csak indokolt esetben szabadna engedélyezni (lásd még: 4. pont). Harmadrészt a beépítések, valamint a meredek sziklás élőhelyeket speciálisan célzó szabadidős tevékenységek (pl. kirándulók által kedvelt kilátópontok, via ferraták stb.) miatt számos, sziklafalhoz kötődő védett és fokozottan védett madárfaj a természetes élőhelyéről kiszorulva bányafalakon talál zavarásmentes fészkelőhelyet. Sajnos gyakori, hogy a tájrendezés keretében végzett rézsúsítással felszámolják az értékes fészkelőhelyeket is.

**4. Az elmúlt években jelentősen csökkent a felszíni vizek kiterjedése Magyarországon, az állandó vizű tavak és patakok sok helyen időszakosan kiszáradóvá váltak, ezért a még meglévő felszíni vizek jelentősége felértékelődött. Ennek megfelelően mindazon bányatavak megőrzése, ahol a nyitott vízfelszín nem ront a vele kapcsolatban lévő felszín alatti víztest állapotán, klímaadaptációs és természetvédelmi szempontból egyaránt fontos feladat.** Az ilyen tavak feltöltését csak akkor lenne szabad megengedni, ha az életveszélyes állapotú területrészek máshogy nem tehetők biztonságossá.

**5. Egyre inkább terjedő hibás gyakorlat a védett és fokozottan védett növényfajok áttelepítésének széleskörű engedélyezése.** Ez különösen fokozottan védett fajok esetén aggályos, tekintettel arra, hogy az ilyen fajok esetében kizárólag közérdekből lenne megadható az áttelepítésre vonatkozó engedély. A bányatelek tájrendezése önmagában nem közérdek, kizárólag a közvetlen életveszélyes állapot megszüntetését szolgáló (rész)tevékenységek sorolhatók ide, ám ebben az esetben is törekedni kell a fokozottan védett fajok kíméletére, élőhelyükön való megőrzésére, amennyiben erre van reális lehetőség, mivel a természet és környezet védelme viszont egyértelműen közérdek (lásd még: 2. pont). Ha mégis sor kerül védett növények áttelepítésére, nagyon részletes dokumentálás, és legalább 5 éves nyomonkövetés szükséges.

**6. Az egyedi, a jogszabályokban meghatározott „B” szennyezettségi határértéket meghaladó értékeket csak különösen indokolt esetekben lehetne engedélyezni.** A Cica-homok esetében a hatóság engedélyezte, hogy a rekultivációhoz használt – jelentős mértékben veszélyes hulladékból készült – fedőanyag szennyezőanyag-tartalma számos ponton a határértéket jóval túllépje. Természetesen **alapesetben támogatandó, hogy melléktermékből, megfelelően kezelt hulladékból készüljön a rekultivációhoz használt anyag, de kizárólag akkor, ha az nem tartalmaz a normál szennyezettségi határérték felett káros anyagokat.** A határérték-túllépést megengedő engedélyezési gyakorlatot különösen aggályosnak tartjuk, mivel a jogszabályokban meghatározottaknál magasabb határértéket csak különösen indokolt esetben lenne szabad engedélyezni. A Cica-homok példája azért is különösen problémás, mivel a bányatelek védett természeti területre, illetve Natura 2000 területre esik, ahol kifejezetten szigorítani kellene a határértékeket a speciális környezeti érzékenység miatt, nem pedig fellazítani a jogszabályi korlátozásokat, ahogyan a hatóság engedélyében tette (lásd még: 2. pont). Ez a hatósági gyakorlat véleményünk szerint sérti a környezetvédelmi alapelveket és hosszú távon károsíthatja a környezeti elemeket – különösen a talaj- és vízminőséget.

Álláspontunk szerint a Cica-homok bányában zajló rekultiváció rámutat azokra a gyakorlati problémákra, amelyek a hasonló területeket veszélyeztetik. Célunk, hogy a jövőben a fenti szempontok tekintetében változzon meg a hatósági gyakorlat és a környezet-, valamint természetvédelmi szempontok sokkal hangsúlyosabban érvényesüljenek a bányarekultivációkról szóló döntések során.

Sajtókapcsolat:

- Ladányi-Benedikt Ildikó, kommunikációs vezető
- Magyar Természetvédők Szövetsége
- +36 1 216 7297
- info@mtvsz.hu

Eredeti tartalom: Magyar Természetvédők Szövetsége

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgálat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:

<https://hellosajto.hu/?p=25538>